

Uusperhe

TIETOA UUSPERHEILLE TAMPEREELLA

TAMPEREEN KAUPUNKI
PERHENEUVOLA

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITON
Tampereen osasto

Suomen Uusperheellisten Liitto

Uusperheneuvojakoulutus 2014

Sonja Eräranta

Marja Olli

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 UUSPERHE	3
2.1 Uusperheen kehitysvaiheista	4
3 UUSPERHEEN SUHTEET	6
3.1 Parisuhde uusperheessä	7
3.2 Vanhemmuus uusperheessä	9
3.3 Lapsi ja nuori uusperheessä	10
4 UUSPERHEIDEN PALVELUT TAMPEREELLA	13
5 LOPUKSI	15
LÄHTEET	
LIITE: Tietoa uusperheille Tampereella	

1 JOHDANTO

Uusperheneuvojakoulutuksen aikana meille tämän kehittämistehtävän tekijöille heräsi Tampereen kaupungissa perheiden parissa toimivina työntekijöinä kysymyksiä siitä, miten tietoa uusperheistä ja uusperheellisten palveluista kotikaupungissamme saisi välitettyä sekä uusperheellisille että uusperheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille. Näiden pohdintojen jatkeeksi tuntui luontevalta toteuttaa kehittämistehtävämme kokoamalla sekä tietoa että palveluohjausta tarjoava esite uusperheistä ja uusperheellisille. Toivomme kokoamamme esitteen omalta osaltaan tarjoavan sekä lisää ensikäden tietoutta että tuovan palveluita lähemmäksi perheiden arkea, mikä osaltaan helpottaa oikea-aikaisen avun saamista sekä palveluiden piiriin hakeutumista matalalla kynnyksellä. Uusperhe voi tarvita tukea toimiakseen etenkin uusperhettä perustettaessa ja ensimmäisten vuosien aikana perheytyymisen tapahtuessa.

2 UUSPERHE

Uusperhe on perhe, jossa kaksi aikuista perustaa perheen, ja jossa toisella tai molemmilla on etuudestaan lapsi tai lapsia sekä parilla on mahdollisesti myös yhteisiä lapsia. Uusperhe voidaan myös määritellä parisuhteena, jossa on alusta lähtien mukana vähintään yksi lapsi. Uusperhe voidaan nähdä myös alituisesti vaihtuvana kokoonpanona erilaisia, yhdessä asuvia ihmisiä, joita yhdistävänä tekijänä on kaksi elämäkokemuksella varustettua aikuista, joista vähintään toisella on lapsi tai lapsia. Uusperheen on myös ajateltu muodostuvan niistä uuden perheen jäsenistä, käyttävät samaa jääkaappia. (Uusperhe, 2012.)

Tilastokeskuksen mukaan (2010) 10.3. prosenttia kaikista alle 18-vuotiaista lapsista elää uusperheessä. Todellisuudessa uusperheen arki koskettaa suurempaa määrää suomalaisista lapsiperheistä, kuin tilastoista voidaan päätellä, sillä lapsen vuoroasumista tai viikonloppukoteja ei tilastoida uusperheiksi, sillä tilastot määrittelevät lapsen kodiksi sen, jossa lapsi on kirjoilla. Lasten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten asiakaskunnasta uusperheitä voi nykyisin olla jopa puolet, ja uusperheellisten määrä kasvaa kaiken aikaa. (Jyllikoski 2012.)

Uusperheet ja elämä uusperheessä on monimuotoista. Uusperheiden monimuotoisuutta voidaan tarkastella sekä perheen rakenteellisten tai vuorovaikutuksellisten ominaisuuksien kautta. Uusperheen rakenteissa monimuotoisuus näkyy usein ihmissuhteiden runsaana määränä ja erilaisina kolmiosuhteina. Vuorovaikutuksen näkökulmasta monimuotoisuus tulee esille esimerkiksi suhteissa lähi- ja etävanhempaan (Broberg 2010, 25.)

2.1 Uusperheen kehitysvaiheista

Uusperheen vuorovaikutuksessa ja rakenteissa on kuvattu uusperhekehän avulla (Papernow 1984). Uusperheen muodostumisen ja perheytyymisen vaiheiden tunnistamisen tarkoituksena on auttaa perheenjäseniä tunnistamaan millaisia tunteita ja vaiheita uusperhe-elämään usein liittyy, ja näin lisätä ymmärrystä sekä mahdollisesti helpottaa haasteisiin liittyviä hämmentäviä tunteita.

Kaikki alkaa

Haavevaihe, unelma onnesta

Haavevaiheessa vanhemmilla on usein haave siitä, että uusperhe parantaa ja pelastaa perheenjäsenet. Tahto ja halu onnistua on suuri. Haavevaiheessa lapset sen sijaan usein toivovat edelleen vanhempiansa palaavan takaisin yhteen ja uuden kumppanin mahdollisesti katoavan perhekuvioista. Haavevaiheessa on hyödyllistä, että perheenjäsenten haaveet ja toiveet tulevat kuulluiksi ja ne voidaan kohdata ja hyväksyä empaattisesti, ilman että niistä aiheutuu syyllisyyttä tai häpeää. (Papernow 1984, 357; Broberg 2010, 26)

Sulautumisvaihe, ristiriidat

Sulautumisvaiheessa kohdataan usein uusperheeseen liittyviä haasteita ja arjen rajoituksia. Tavoitteena on sulautuminen, joka ei kuitenkaan usein ole mahdollista haavevaiheessa luodun kuvan kaltaisella tavalla. Ristiriidat ja erimielisyydet lisääntyvät, ja perheessä on usein tyytymättömyyden tunteita, vihaa ja surua. Sulautumisvaiheessa isä- ja äitipuolet kokevat usein kielteisiä tunteita lasten käyttäytyessä heitä kohtaan torjuvasti. Edelleen biologisen vanhemman ja lasten tiivis suhde saattaa herättää hämmennyksen, riittämättömyyden tai kateuden tunteita. (Papernow 1984, 357; Broberg 2010, 26)

Tiedostamisen vaihe, ristiriitojen sanoittaminen alkaa

Tiedostamisen vaiheessa sulautumisvaiheen isoimmat ristiriidat tai tunnekuohut alkavat jäsentyä ja uusperheen jäsenet tulevat enemmän tietoiseksi omista kipupisteistään ja ne on mahdollista hyväksyä osaksi omaa itseä. Uusperheen sosiaalinen vanhempi tulee usein jollakin tapaa tietoiseksi omasta ulkopuolisuudestaan ja edelleen ensimmäisenä tietoiseksi tarpeesta luoda uusia perheen sääntöjä, tapoja ja käytäntöjä. Tulevaisuudenuskon säilyttäminen ja jokaisen perheenjäsenen oman paikan etsiminen on tässä vaiheessa tärkeää. (Papernow 1984, 358; Broberg 2010, 26)

Uuden rakentaminen

Selvittelyn ja ristiriitojen julkituomisen vaihe

Selvittelyn vaiheessa uusperheen jäsenet alkavat sanoittaa ja ilmaista havaintojaan, tarpeitaan ja tunteitaan. Selvittelyvaiheeseen liittyy usein myös kaaosta ja konflikteja. Perimmäinen kysymys uusperheessä on usein ristiriita siitä jatkaako biologinen alasysteemi toimintaansa entisen tapansa mukaisesti vai muuttuuko perheen toiminnan rakenne. Selvittelyvaiheessa uusperheen vanhempien on tärkeää löytää aikaa parisuhteensa kohtaamiseen. (Papernow 1984, 359; Broberg 2010, 26)

Toiminnan vaihe

Toiminnan vaiheessa uusperheen kantavana voimana toimii parisuhde. Tunteiden ja tarpeiden tunnistamisen ja ilmaisemisen jälkeen parin on mahdollista alkaa työskennellä yhdessä ongelmien ratkaisemiseksi. Toiminnan vaiheessa käydään neuvotteluja siitä mitkä ovat uuden perheen tavat toimia. Uusperhe vahvistaa rajojaan ja luo uusia uusperheen rituaaleja. Uusperhesuhteiden vahvistaminen on toiminnan vaiheen keskeisin tehtävä. (Papernow 1984, 359-360; Broberg 2010, 26)

Vakiintuminen

Kontaktin vahvistumisen vaihe

Toimintavaiheessa syntyneiden muutosten vakiintuessa uusperheen ihmissuhteiden painopiste siirtyy toisaalta parisuhteen vahvistumiseen ja toisaalta sosiaalisen vanhemman ja lapsen tai lasten välisen suhteen vahvistumiseen. Kontaktin vahvistumisen vaiheessa on hyvä antaa huomiota erityisesti sosiaalisen vanhemman ja lapsen kohtaamiselle ja oman suoran suhteen rakentumiselle. (Papernow 1984, 360; Broberg 2010, 26)

Ratkaisun vaihe

Ratkaisuvaiheessa uusperheeseen liittyvät kysymykset voivat jäädä taka-alalle. Ratkaisuvaiheessa perheen omat tavat toimia sekä oma historia ovat rakentuneet. Kaikille perheenjäsenille on myös tilaa olla ja perheellä on oma rytminsä ja toimintatapansa, johon kaikki perheenjäsenet voivat liittyä. (Papernow 1984, 361, Broberg 2010, 26)

Uusperheen kehitysvaiheiden ja prosessin syklisyyden tiedostaminen ja hyväksyminen on nähty tärkeänä ymmärrystä ja empatiaa lisäävänä psykoedukatiivisena sekä normalisoivana työvälineenä sekä uusperheille että uusperheiden parissa työskenteleville ammattilaisille. Vaikeiden kokemusten ja hämmennyksen tunteiden käsittely helpottuu ja kronologisen kehityksen kehyksessä, ja tämä luo toivoa sekä antaa vihteitä siitä minkälaisilla toimilla uusperheen kehitystä on mahdollista tukea edelleen virtaamaan suotuisaan suuntaan. Haasteita kohdatessaan uusperhe saattaa taantua aikaisempiin vaiheisiin. Se etenee niissä kuitenkin nopeammin ja joustavammin kuin aikaisemmin. Kokonaisuudessaan uusperheen kehityksen vaiheiden läpikäymiseen saattaa mennä aikaa 4-15 vuotta. (Papernow 1984, 363)

3 UUSPERHEEN SUHTEET

Uusperheen ihmissuhteet ovat usein moninaisia ja uusperheen jäsenten välinen suhde voi olla biologinen, laillinen, sosiaalinen tai psyykinen. Uuden perheen syntyminen on uuden alku, ja muutokseen sisältyy aina myös ero vanhasta. Uusperheiden tunnesiteiden muodostuminen vie aikaa, ja tunnesuhteisiin liittyy usein myös ulkopuolisuuden ja vierauden tunteita. (Raittila ja

Sutinen 2008.) Uusperheen muodostumisessa erityistä on, että aikuiset tulevat samanaikaisesti sekä uusvanhemmiksi että puolisoiksi.

3.1 Parisuhde uusperheessä

Parisuhde on uusperheen kantava voima. Uusperhettä ei synny ilman kahden aikuisen parisuhdetta. Uusperhe ei myöskään pysy pystyssä ilman toimivaa parisuhdetta. Kuten missä tahansa perheessä, myös uusperheessä aikuisten vankka parisuhde on ehto lasten hyvinvoinnille. (Väestöliitto)

Uusperheessä parisuhteen rakkaussuhde rakentuu kahden erilaisen maailman ympärille. Molemmat puoliset tuovat mukanaan kulttuuria omista lapsuuden perheistään sekä mahdollisista entisistä parisuhteistaan ja perheistään, ja uusparisuhteen suhteessa tulee näkyväksi useita erilaisia parisuhdetarinoita. Uusparin haasteena onkin luoda itsensä ja perheensä näköinen uusi kulttuuri ja perhe. Uuden luominen on mahdollista vasta, kun vanha jää taakse. Menneisyyden käsittelyyn liittyvä tematiikka tiivistyy kauniisti kolmeen kysymykseen; Kuka minä olen? Kuka sinä olet? Keitä me olemme?

Uusperheen parisuhteessa on merkittävää, että eroprosessi on käyty loppuun ja menneisyyteen liittyviä kokemuksia, pettymyksiä ja kipuja on riittävästi käsitelty. Omalla tavallaan menneisyys on kuitenkin aina läsnä. Uusparin rakkaustarinaaan saatetaan reagoida vahvasti heidän ympäristössään usein lasten ja entisten puolisoitten, mutta myös ympäristön ja jo muotoutuneen elämäpiirin tasolla. Uusparisuhteessa ja perheessä on usein läsnä ulkopuolisuuden tunteita. Ulkopuolisuuden tunteet liittyvät usein biologisiin linjoihin, ja äiti- tai isäpuoli voi tuntea itsensä ulkopuoliseksi. Toisaalta myös lapsi tai nuori voi kokea ulkopuolisuutta uuden parisuhteen tullessa vanhemman elämään. Myös entiset kumppanit voivat kokea ulkopuolisuuden ja kateuden tunteita, ja uusparisuhde ja -perhe vaikuttavat usein ainakin hetkellisesti eron jälkeisen yhteistyövanhemmuuden hoitamiseen ja sujuvuuteen. (Larkela ja Malinen 2011, 45.) Uusperheen rakentamisen vaiheessa onkin tärkeää määritellä perheen rajat ja sulkea entiset puoliset perheen ulkopuolelle. Vanhasta irrottautuminen ja rajojen asettaminen tekee tilaa rakentaa uutta

perhettä. Uusperheen perheytyminen turbulenssin tasaannuttua entiset puoliset voi olla mahdollista ottaa verkostoon mukaan.

Uusparisuhteen kehitysvaiheet liittyvät kiinteästi uusperheen kehitysvaiheisiin. Uusperhe syntyy uudesta parisuhteesta, ja usein uusparit ovat motivoituneita tekemään töitä parisuhteen eteen. Uusparisuhteen ensimmäinen vaihe on rakastuminen, symbioosi. Tässä vaiheessa usko uusperheen onnistumiseen on vahva, ja tulevaisuus edessä haavekuvien täyttämä. Alkuvaiheen flow-tunnetilaa seuraa tavallisesti itsenäistyminen, realismi. Uusparisuhde vaatii toimiakseen tukea ja hyvää avointa vuorovaikutusta. Arjen ikkunassa puoliset joutuvat määrittelemään omat roolinsa sekä parisuhteessa että perheen vanhempina, suhteessa lapsiin sekä ympäröiviin verkostoihin ja omaan sekä kumppanin entiseen elämään. Kolmantena vaiheena voidaan pitää rakastumisen muuttumista rakkaudeksi ja kumppanuudeksi. Vakiintumisen vaiheessa uusperhettä määrittäviä tekijöitä ovat sitoutuminen sekä halu jakaa elämänsä ja perheensä toisen kanssa. (Larkela ja Malinen 2011, 48)

Uudessa parisuhteessa erilaiset vuorovaikutuskulttuurit, menneisyys ja erilaiset tavat toimia ja kommunikoida voivat joskus joutua melkoiselle törmäyskurssille. Uusparisuhteessa tarvitaan paljon keskustelua, jotta päästään luomaan uutta ja yhteistä. Erilaisten kommunikaatiotapojen ymmärtäminen ja hyväksyminen sekä yhteisistä toimintatavoista sopiminen on tärkeää sekä parisuhteen toimivuuden, että lapsen ja nuoren kasvuympäristön näkökulmasta. Molemmat aikuiset joutuvat tekemään kompromisseja ja sopeutumaan toisen tapaan kommunikoida. On muistettava, että toista ei voi muuttaa, mutta itseään voi! (Väestöliitto)

Parisuhteen kiintymys, unelmat, läheisyys, seksuaalisuus, hellyys ja intiimiys tarvitsevat kukoistaakseen myös uusparin kahdenkeskistä tilaa ja aikaa, jossa oleminen on vapaata vanhemmuuden rooleista. Aikuisten sinnikkyys järjestää kahdenkeskistä aikaa on olennainen asia parisuhteen kunnossa pysymiselle. Tällä tapaa lapsen on myös mahdollisuus asettua lapsen paikalle ja selkeät roolit ja rakenteet lisäävät lapsen turvallisuuden tunnetta. (Larkela ja Malinen 2011, 51)

3.2 Vanhemmuus uusperheessä

Kahden perheen yhdistyessä yhdistyvät samalla erilaiset vuorovaikutustavat, perinteet ja arjen elämä. Uusparin ja puolison lasten suhteisiin liittyy usein haasteita. Lapsilla saattaa olla toive vanhempien yhteen palaamisesta, ja uusi puoliso voi saada lapsessa aikaan mustasukkaisuuden ja pettymyksen tunteita lapsen huolestuessa omasta paikastaan vanhemman rakkauden kohteena. Biologinen vanhempi saattaa joutua kohtaamaan lojalisuusristiriidan suhteessa uuteen puolisoonsa ja omiin lapsiinsa. Uusvanhemman rooliin liittyy usein ulkopuolisuuden tunteita suhteessa perheen biologisiin linjoihin. Sutinen (2005) havaitsi väitöstutkimuksessaan, että äitipuolet kokivat elämässään kaaoksen tunteita. Äitipuolilla oli kokemus, että he eivät voi itse hallita elämäänsä, koska siihen vaikutetaan perhekehityksen ulkopuolelta. Sutinen (2005) liittyy ulkopuolisuuden tunteet osaltaan siihen, että kulttuurinen käsitys perheestä päättämässä yksin omista asioistaan ei sovi uusperheeseen. Äiti- ja isäpuolet katsovat asioita perhekehityksestä käsin, mutta sen lisäksi heidän elämäänsä vaikuttaa myös biologinen kehys, jossa he eivät itse ole mukana. Lapsipuolten asioista päätettäessä biologinen kehys tulee perhekehityksen sisälle ja saa äiti- ja isäpuolet kokemaan, että he jäävät ulkopuolelle omissa perheessään.

Vanhempien tulisi luoda kasvatusasioissa tietyt pelisäännöt ja sitoutua niihin. Ydinperheessä kahteen vanhempaan kulminoituu biologisen, juridisen, sosiaalisen ja psykologisen vanhemman ulottuvuudet, mutta uusperheessä ulottuvuudet voivat jakautua niin biologiselle kuin uusvanhemmallekin. Uusperheen vanhemmalle on ensisijaista hyvien ja luottamuksellisten suhteiden luominen lapsiin, jolloin tunnesuhteen syntyminen uusvanhemman ja lapsen välillä mahdollistuu. Tunnesuhteen muodostuminen on edellytys auktoriteettisuhteen rakentamiselle ja kasvattajaroolin ottamiselle, minkä jälkeen lapsi voi hyväksyä uuden vanhemman asettamat rajat. (Lahden kaupungin perheneuvolan uusperhetyöryhmä 2010.)

Sosiaalisen vanhemman rooliin liittyvien odotusten, pettymysten ja tunteiden tunnistaminen ja normalisointi tuo usein apua uusperheen dynamiikasta kumpuaviin ristiriitoihin. Kulttuuriset myytit ja klassiset tavat jäsentää uuden perheen ihmissuhteita rasittavat usein omalla tavallaan rakennettavia ihmissuhteita, esimerkiksi äitipuoli – nimitykseen liittyy kulttuurinen myytti ilkeästä äitipuolesta. Toisaalta äitipuoliin liitetään usein myös ajatus siitä, että äitipuolet rakastavat heti

lapsipuoliaan. Isä- tai äitipuolen ei kuitenkaan tarvitse ryhtyä tunnetasolla toisen lapsen vanhemmaksi. Vanhemmuus syntyy luonnostaan ajan kanssa yhteenkuuluvuuden, jakamisen, huolenpidon ja toisista välittämisen saattamana (Larkela ja Malinen 2011, 16; Sutinen 2005)

Uusperheessä lasten biologisella vanhemmalla on tärkeä tehtävä määrittää ja osoittaa lapsille millainen rooli sosiaalisella vanhemmalla on perheessä. Sosiaalisen vanhemmuuden käsitteellä viitataan usein lapsen arjen vanhemmuuteen. Biologisen ja sosiaalisen vanhemmuuden ohella vanhemmuutta voidaan hahmottaa psykologisen vanhemmuuden kautta. Psykologisella vanhemmuudella tarkoitetaan sitä, että lapsi itse kokee äiti- tai isäpuolen vanhemmakseen. Uusperheytymiseen ja lapsen kokemukseen vanhemmuudesta vaikuttaa luonnollisesti lapsen ikä. Vanhemmalta lapselta perheytyminen uuteen perheeseen vie enemmän aikaa kuin nuoremmalta lapselta. (Larkela ja Malinen 2011, 55)

3.3 Lapsi ja nuori uusperheessä

Syntymästä lähtien lapsi sitoutuu ja kiintyy tunnetasolla molempiin vanhempiinsa ja perheeseensä, jolloin rakkaus ja kunnioitus molempia vanhempia kohtaan syntyy. Vanhempien ero päättää yhden vaiheen lapsen ja perheen elämässä, ja erotilanteeseen liittyy luopumista ja surutyötä. Lapsen näkökulmasta perhe on edelleen olemassa, vaikka vanhemmat asuvatkin eri paikoissa. Vanhempien eron jälkeen lapsi pyrkii olemaan lojaali molemmille vanhemmilleen, mutta uusperheen muodostamisen jälkeen tilanne muuttuu lapselle monimutkaisemmaksi.

Omassa työssämme perheneuvolassa ja MLL eropalveluissa näyttäytyy, että lapsen erosurujen käsittelu ajoittuu usein ajankohtaan, jossa vanhempien erosta on kulunut aikaa vuodesta kahteen vuotta. Vanhempien ollessa oman eroprosessinsa keskiössä heidän voi olla vaikea kuulla tai keskittyä lasten tarpeisiin ja heidän tukemiseensa. Tällöin on hyvä, että lapsella on lähellä myös muita turvallisia ja läheisiä aikuisia. Lapsen tunnekokemukset, kysymykset ja reagointi saa tilaa, kun aikuisten oma muutosprosessi alkaa tasaantua. Tapahtumien läpikäyminen, tunteiden ja ajatusten sanoittaminen ja lupa surun tai vihan tunteisiin, ikävän hyväksyminen, kysymysten kysyminen ja läheisen suhteen säilyminen molempiin vanhempiin tukee lasta erotilanteen käsittelyssä. Lapsen selviytymiskeinojen vahvistaminen ja jaettu ilo lapsen ja vanhemman välillä on

tärkeää. Lapsen erosta selviytymistä parhaiten ennustava tekijä on toimiva vuorovaikutus ja yhteistyö vanhempien välillä. Vahingollisinta lapsille on jatuissa voimakkaissa ristiriidoissa elämäinen niin ennen eroa kuin sen jälkeenkin. (Malinen ja Larkela 2011, 14)

Vanhemman uusi parisuhde, vanhemman ja uuden kumppanin yhteen muuttaminen, mahdolliset uudet sisarukset ja näin muotoutuvat uusi perhe on lapselle iso elämänmuutos. Muutoksiin sopeutumiseen tarvitaan aikaa. Monilla lapsilla on vanhempiensa eron jälkeen toive-ajatus vanhempien yhteen palaamisesta, ja vanhempien ero saattaa monien lasten ja nuorten kohdalla todentua vasta uusperheen perustamisen myötä. Lapsi saattaa uskoa, että hyväksymällä uusvanhemman hän pettää biologisen vanhemman. Lapsen sisäinen kamppailu saattaa näkyä esim. kielteisinä reaktioina uusvanhempaa kohtaan. Lasta auttaisi sen tosiasian hyväksymien, että lapsi voi kiintyä myös biologisten vanhempien lisäksi uusvanhempaan. Lapsen tulisi vakuuttua siitä, että hyvä suhde uusvanhempaan ei vaaranna suhdetta biologiseen vanhempaan. Myötäelävät vanhemmat ymmärtävät lapsen ponnistelua ja yrittävät auttaa lasta. Tällöin lapsen lojaliteettiristiriita voi vähentyä ja suhteet lapsen ja aikuisten välillä parantua. (Lahden kaupungin perheneuvolan uusperhetyöryhmä 2010.)

Lapset ovat usein mustasukkaisia uusparin läheisyydestä. Lapsen sisäiselle maailmalle on kuitenkin tärkeää, että hän voi muodostaa itsestään käsityksen kolmiossa, suhteessa vanhempien suhteseeseen. Lapselle mahdollisuus tulla nähdyksi kolmiosuhteessa ja nähdä mitä vanhemman ja hänen uuden puolisonsa suhteessa tapahtuu tuo tilaisuuden oman paikan löytämiseen ja edelleen mahdollisuuden suuntautua kohti oman elämän kuviota. (Larkela ja Malinen 2011, 67.)

Uusperhe voi tuoda lapselle ja nuorelle uusia sisaruksia. Biologisten täyssisarusten lisäksi uusperheessä lapsella ns. voi olla sisko- tai velipuolia, jolloin toinen biologisista vanhemmista on yhteinen. Lapsi voi saada myös ns. uussisaruksia, jotka ovat uuden äiti- tai isäpuolen edellisestä liitosta. Jokaiselle lapselle vanhemmat ovat tärkeitä, mutta lapset keskenäänkin muodostavat uusperheeseen oman, merkittävän osan perheen rakennetta.

Täyssisaruksia yhdistää uusperheessä yhteinen historia. Perheen muutosvaiheissa heidän välinen suhteensa on asia, joka on saattanut pysyä muuttumattomana. Tämä luo suhteelle turvallisuutta ja voi mahdollistaa myös kielteisten tunteiden purkamisen. He voivat myös tukeutua toisiinsa

esimerkiksi solmiessaan suhteita perheen uusiin lapsiin. Uusperheeseen syntyvällä vauvalla voi olla hyvin merkittävä rooli. Vauva tulkitaan usein merkiksi uusperheen ja uuden parisuhteen pysyvyydestä, liitto on tarkoitettu kestäväksi. Muille lapsille vauva on hellyyden ja hoivan kohde, mutta voi herättää myös kateuden tunteita – kuten muissakin perhetyypeissä. Lapset usein kuitenkin kokevat, että syntyvä veli- tai siskopuoli on yhtä läheinen kuin täyssisaruskkin.

Uusperheen muodostuessa lapset joutuvat hakemaan itselleen uuden paikan ja roolin sisarusparvessa, sekä esikoisen että kuopuksen paikat menevät uuteen jakoon. Joillekin lapsille tämä voi olla helpotus: perheen pienin pääseekin isoveljen tai – siskon asemaan. Toiset kokevat tilanteen menetyksenä, pelkäävät erityisasemastaan luopumista. Ajoittain lapset saattavat muodostaa liittoutumia, joskus vahingollisellakin tavalla.

Vanhempien kannattaa olla valppaana ja seurata, miten lasten keskinäiset suhteet kehittyvät. Toimivien sisarussuhteiden syntyminen vaatii aikaa ja hioutumista. Parhaimmillaan uusperhe tarjoaa lapselle kokemuksen isommasta, turvallisesta lapsiyhteisöstä, jossa voi rauhassa harjoitella erilaisia ihmissuhdetaitoja ja ryhmässä toimimista. (Lahden kaupungin perheneuvolan uusperhetyöryhmä 2010.)

Lapsen ja nuoren ajatusten, mielipiteiden ja tunteiden kuuleminen ja hyväksyminen auttaa lasta uusperheytyisen prosessissa. Ritala-Koskinen (2013) väitöstutkimuksessa näyttäytyi, että lapset selviytyvät useimmiten hyvin, jos heille annetaan tilaa heidän omiin tulkintoihinsa. Tieto perheessä tapahtuvista muutoksista, arjen aikatauluista ja rytmeistä sekä selkeät yhteiset pelisäännöt tukevat lasta. Lapsi tarvitsee yhteenkuuluvuuden tunnetta ja toisaalta mahdollisuutta tahtoa ja päättää, ja lapsen konkreettinen oma tila molemmissa kodeissa on tärkeää. (Larkela ja Malinen 2011, 67-68) Perhepalaverit on koettu uusperheissä toimiviksi tavoiksi tehdä päätöksiä yhdessä ja hyvä mahdollisuus kaikille perheenjäsenille tulla kuulluksi perhettä koskevissa päätöksissä. Uusperheellä on myös hyvä olla jokin yhteinen juttu – oma projekti, yhteistä historiaa, omia tapoja ja rutiineja. Ensiarvoisen tärkeää on toimiva kommunikaatio. (Larkinen ja Malinen 2011, 52.)

4 UUSPERHEIDEN PALVELUT TAMPEREELLA

Tuskin kukaan suunnittelee ennalta avioituvansa toista kertaa (Malinen 2014). Rakastumisen hetkeä ja siitä seuraavia arjen ratkaisuja ei voi etukäteen määritellä. Uusperheiden hyvinvointiin vaikuttaa merkittävästi se, miten perheen vanhempien erot entisiin kumppaneihin hoidetaan, sillä uusperheet rakentuvat erojen pohjalta. Työkokemuksemme mukaan palveluiden oikea-aikaisuus, saavutettavuus, asiakkaan kuulluksi tuleminen sekä lapsen näkyväksi tekeminen niin ero- kuin uusperhetilanteissakin edesauttavat koko perheen ja lähiverkoston selviämisestä erosta ja kasvamisessa uusperheeksi.

Kuvaamme tässä työssämme uusperheen kehityksen vaiheita. Uusperheen kehityksen vaiheisiin liittyy erilaisia avun ja tuen tarpeita. Uusperheellisten kokemusten mukaan heidän tuen tarpeensa on tunnistettu ammattilaistyössä huonosti (Larkela 2013). Tämän kokemuksen seurauksena Suomen uusperheellisten liitto kehitti Uusperheneuvojakoulutuksen, jonka sisällössä keskitytään uusperheiden tarpeiden tunnistamiseen, perheen dynamiikan ymmärtämiseen ja kokemukselliseen oppimiseen uusperheiden eri roolien kautta. Koulutettuja uusperheneuvojia löytyy Suomesta jo monesta kunnasta. Tampereella uusperheneuvojakoulutukseen käyneitä työntekijöitä työskentelee lastensuojelun perhe- ja sosiaalityössä, perheneuvolassa ja MLL Tampereen osaston eropalveluissa.

Useimmissa kunnissa perhepalvelut ovat erittäin ruuhkautuneita ja jonotusaika voi muodostua pitkäksi (Haavisto, Bergman-Pyykönen ja Karvinen-Niinikoski 2013). Tilanne on vastaavan kaltainen myös Tampereella. Tampereella tilanteeseen on reagoitu kunnan, seurakunnan, käräjäoikeuden ja järjestöjen välisellä yhteistyöllä. Hankkeiden avulla on pystytty luomaan uusia matalan kynnyksen palveluita, kuten MLL Tampereen osaston eropalvelut ja kriisikeskus Osviitta. Järjestöjen ylläpitämät matalan kynnyksen palvelut ovat saaneet vahvistusta ja tukea muilta ammattilaisilta. Palveluita on kehitetty yhdessä eri toimijoiden kesken kentältä nousseiden tarpeiden mukaan.

Tilanteessa, jossa asiakas joutuu jonottamaan ja odottamaan työskentelyn aloittamista haastavan elämäntilanteensa keskellä, nousee merkittävään rooliin palveluohjaus. Palveluohjauksellisessa työotteessa työmalli perustuu voimavarakeskeiseen palveluohjaukseen, ja palveluohjaajana voi toimia sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijä osana omaa työnkuvaansa (Hänninen, 2007).

Kokemuksemme mukaan asiakkaat tulevat kohdatuiksi oikea-aikaisesti palveluiden yhteistyönä, ja kun yksittäinen työntekijä on jonotilanteessa toiminut palveluohjausmallin mukaisesti. Asiakas voi esimerkiksi jäädä Tampereella perheneuvolan jonoon, mutta hyötyä odottaessaan matalan kynnyksen palveluista. Edelleen oikea-aikaisen avun saaminen voi myös auttaa perhetilanteen haasteita avautumaan siten, että myöhempään työsketelyyn ei ole enää tarvetta.

Tätä kirjoittaessamme mieleen on noussut väistämättä ajatuksia siitä, miten uusperheellisiä voitaisiin paremmin tukea Tampereella. Uusperheiden määrä on kasvanut tilastollisesti tarkasteltuna erojen myötä, eivätkä tilastot tavoita kaikkia uusperheen muotoja. Palveluita, joissa olisi erityisosaamista kohdata uusperheitä, ei ole perheiden määrään nähden kovinkaan paljoa. Tampereella uusperheellisiä, jotka pohtivat parisuhteeseen ja vanhemmuuteen liittyviä kysymyksiä, tavataan perheneuvolassa, seurakuntien perheasiainneuvottelukeskuksesta, MLL Tampereen osaston eropalveluissa ja kriisikeskus Osviitassa. Suomen Uusperheellisten Liitto tarjoaa valtakunnallisesti vertaisryhmiä, parisuhdeviikonloppuja ja luentoja uusperheellisille. Tampereella toiminta on ollut aktiivista ja kerännyt paljon osallistujia. Pirkanmaan uusperheellisten yhdistys on kokoontunut avoimen vertaiskahvilan merkeissä MLL Tampereen osaston eropalveluiden tiloissa. Suomen uusperheellisten liitto jatkaa toimintaansa Pirkanmaalla, jossa viime vuosina uusperheiden palveluille vertaisryhmille ja neuvonnalle on ollut lisääntyvissä määrin kysyntää.

Uusperhenäkökulman sekä osaamisen ja tiedon levittäminen on tulevaisuudessa tärkeää. Uusperheneuvojakoulutuksen käyneiden työntekijöiden osaamista tulisi hyödyntää paitsi oman perustyönsä asiantuntijana, niin myös laajemmin esimerkiksi matalan kynnyksen palveluissa. Kokemuksemme mukaan tiedon ja vertaiskokemuksen saaminen on jo itsessään hoidollista ja luovat kokemuksen tai tunteen siitä, että uusperheellinen ei ole yksin haastavien kysymyksien äärellä. Toivomme, että koostamamme esite osaltaan tuo helpottavaakin tietoa sekä auttaa uusperheellisiä eteenpäin palveluiden piiriin oikea-aikaisesti

5 LOPUKSI

*” Otimme itsemme ja lapsemme.
Synnytimme historioistamme yhdessä perheen.”
- uusperheen.*

2000-lukua eläessämme olemme jo tottuneet ajatukseen siitä, että perhemuodot ovat monimuotoistuneet. Kohtaamme työssämme erilaisia perheitä. Uusperheneuvojakoulutuksen myötä olemme vahvistaneet omaa osaamistamme ja kykyä ymmärtää uusperhettä laajemmin.

Motivaatiomme kirjoittaa esite uusperheellisille syntyi käytännön asiakastyön kokemuksista, joita työssämme kohtaamme työssämme Tampereen perheneuvolassa ja MLL Tampereen osaston eropalveluissa. Uusperheen vanhemmat tarvitsevat vertaistukea toisilta uusperheiltä, tietoa ja tukea, myös ammattilaisten ymmärrystä ja hyväksyntää perheen olemassaololle. Uusperheneuvojakoulutukseen osallistuminen vahvisti omaa osaamistamme erityisesti uusperheiden vaiheiden ja roolien sekä moninaisten suhteiden oivaltamiseen ja ymmärtämiseen. Uusperheneuvojakoulutus on myös avannut mahdollisuuden kuulla uusperheiden autenttisia kokemuksia ryhmäläisten omien kokemusten myötä. Näiden kokemusten kuuleminen ja psykodraaman avulla työskentely on tuonut meille molemmille tärkeitä oivalluksia ja pysähdyttänyt miettimään uusperheiden arkea erilaisista rooleista ja tunnesuhteista käsin.

Koostamassamme uusperhe-esitteeseessä olemme halunneet nostaa esille koko perheen ja erityisesti lapsen ja nuorten näkökulman. Aikuisten tehtävänä on kantaa vastuuta vuorovaikutuksen toimimisesta myös haastavina ja vaikeina hetkinä, itseään kuitenkin unohtamatta. Vanhemmuus on vaikuttamista lasten tulevaisuuteen. Alkuperäinen ajatuksemme oli koota esite myös erikseen ammattilaisille, mutta sen toteuttaminen jäi ajallisten resurssien vuoksi tekemättä. Toiveemme on, että tästä työmme teoreettisesta osuudesta on hyötyä uusperheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille.

LÄHTEET

Broberg, M. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Väestöliiton julkaisusarja D 52/2010.

Haavisto, V.; Bergman-Pyykönen M. ja Karvinen-Niinikoski S. 2014. Perheasioiden sovittelun uudet tuulet. Helsinki: Suomen sovittelu foorumi ry.

Hänninen, K. 2007. Stakesin raportteja 20/2007. Asiakaslähtöistä täsmäpalvelua vauvasta vaariin. Helsinki: Valopaino oy

Uusperhe. 2012. Suomen uusperheellisten liiton lehti kasvatus-, terveys- ja sosiaalialan ammattilaisille.

Jyllikoski, E. 2012. Uusperhe. Suomen uusperheellisten liiton lehti kasvatus-, terveys- ja sosiaalialan ammattilaisille.

Lahden kaupungin perheneuvolan uusperhetyöryhmä 2010. Uusperhe – lapsen näkökulma. 12.2.2010. Suomen Uusperheellisten liitto.

Larkela, P. 2013. Elämää uusperheessä. Koulutuspuheenvuoro 19.10.2013 Tampereella.

Malinen, V. 2014 Uusparisuhteen ja perheen tukeminen. Uusperheneuvojakoulutus 5.9.2014 Turussa.

Papernow, P. 1984. The stepfamily cycle: An experimental model of stepfamily development. Family relations, vol 33, no 3, Remarriage and stepparenting. 355-363.

Raittila, K. & Sutinen P. 2008. Huonetta vai sukua – Elämää uusperheessä. Helsinki: Kirjapaja.

Ritala-Koskinen, A. 2011. Mikä on lapsen perhe? – Tulkintoja lasten uusperhesuhteista. Väestöliiton julkaisusarja D 38/2001.

Sutinen, P. 2005. Vanhempana ja aikuisena uusperheessä. Helsinki: Helsingin yliopisto

Väestöliitto – parisuhde on uusperheen kantava voima *luettu 18.10.2014*

www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/perheiden_monimuotoisuus/uusperheet/parisuhde_uusperheessa/